

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

PATRIMONIUM PRO FUTURO 2021

PATRIMONIUM PRO FUTURO

Ocenění *Patrimonium pro futuro* uděluje Národní památkový ústav již od roku 2014 a to s cílem upozornit na pozitivní příklady péče o památky, i na ty, kteří za touto dobrou praxí stojí.

Jsme odbornou organizací státní památkové péče, sami spravujeme soubor nejcennějších českých památek a jsme si velmi dobře vědomi, jak náročný může být proces památkové obnovy. I proto si hluboce ceníme všech, kteří se s námi podílí na uchování českého kulturního dědictví a památky sami obnovují, restauroují, zachraňují nebo objevují ty dosud skryté. Opravovat staré je mnohdy těžší než vytvářet nové, a zdaleka to neplatí jen o nemovitých věcech. Děkujeme proto všem, kteří se vydali touto těžší cestou a zasloužili se o to, aby naše dědictví zůstalo zachováno pro budoucnost a přítom i sloužilo veřejnosti.

Letošní 8. ročník se od těch předchozích výrazně liší. Udílení cen *Patrimonium pro futuro* začalo jako komorní událost, během let se však etablovalo jako prestižní ocenění v oblasti kultury. Celou dobu jsme se snažili,

abychom práci a příběhy lidí, kteří jsou nominováni v jednotlivých kategoriích, přiblížili co nejširší veřejnosti. Přirozeně jsme tak dospěli do fáze, kdy jsme začali pomýšlet na slavnostní předávání cen s přímým televizním přenosem. To se nám letos podařilo a já bych na tomto místě ráda poděkovala všem našim partnerům, kteří do toho šli s námi a pomohli nám obléknout *Patrimonium* donového hávu. Rozšířili jsme hlavní kategorie ze čtyř na šest, poprvé bude ocenění uděleno i kastelánům za příkladnou správu, samotná cena dostala zbrusu novou podobu podle návrhu renomovaného umělce Kurta Gebauera a díky televiznímu přenosu můžeme všechny nominované počiny představit divákům u obrazovek. Věříme, že lidé, kteří za těmito nominacemi stojí, si takového důstojné ocenění a pozornost skutečně zaslouží.

Ing. arch. Naďa Goryczková,
generální ředitelka NPÚ

OBNOVA PAMÁTKY

1. Obnova bývalé budovy Elektrických podniků hl. m. Prahy | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Praze, za hl. m. Prahu
Nominace: Czech Property Investments, a. s., a TaK Architects, s. r. o.

2. Obnova bašty městského opevnění v Čáslavi | Nominuje: NPÚ, ÚOP středních Čech v Praze, za Středočeský kraj
Nominace: Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Čáslavi

3. Obnova historické radnice v Táboře
Nominuje: NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích, za Jihočeský kraj
Nominace: Město Tábor, zastoupené starostou Ing. Štěpánem Pavlíkem, a architektonické studio ASKA, zastoupené Ing. arch. Janem Stachem

4. Revitalizace národní kulturní památky Vodní hamr v Dobřívě | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Plzni, za Plzeňský kraj
Nominace: Západočeské muzeum v Plzni, zastoupené tehdejším ředitelem PhDr. Františkem Frýdou, a stavební a tesařská firma Zdeněk Vaindl

5. Obnova Schubertovy vily v Hrádku nad Nisou | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Liberci, za Liberecký kraj
Nominace: Město Hrádek nad Nisou, zastoupené Mgr. Josefem Horinkou a Jiřím Palasem, a Projektový ateliér David, zastoupený Ing. arch. Jakubem Středou

6. Obnova rekreačního areálu Dachova
Nominuje: NPÚ, ÚOP v Josefově, za Královéhradecký kraj
Nominace: Město Hořice, zastoupené starostou Alešem Svobodou

7. Rekonstrukce ocelového nýtovaného mostu v Poličce | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Pardubicích, za Pardubický kraj
Nominace: Město Polička, zastoupené starostou Jaroslavem Martinů a vedoucí odboru územního plánování, rozvoje a životního prostředí Ing. Martou Mastnou

8. Obnova venkovské synagogy v Polici
Nominuje: NPÚ, ÚOP v Telči, za Kraj Vysočina
Nominace: Federace židovských obcí v ČR

9. Obnova jídelny Libušín po rozsáhlém požáru | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Kroměříži, za Zlínský kraj
Nominace: Národní muzeum v přírodě, zastoupené Ludkem Dvořákem

10. Revitalizace konkatedrály Nanebevzetí Panny Marie v Opavě | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Ostravě, za Moravskoslezský kraj
Nominace: Stavební sdružení Ridera Stavební a. s. / FICHNA – HUDECZEK a. s. a Římskokatolická farnost Panny Marie Opava, zastoupená administrátorem, děkanem P. Janem Czudkem, Th.D.

Obnova bývalé budovy Elektrických podniků hl. m. Prahy

VLASTNÍK, INVESTOR: Czech Property Investments, a. s.

Sídlo Elektrických podniků bylo svého času největší administrativní budovou v Praze. Patří mezi vynikající stavby z období první republiky, reprezentuje technické možnosti, ambice i společenskou úroveň své doby. V posledních letech nemohl být komplex kvůli havarijnímu stavu užíván. Rozsáhlá a náročná obnova v letech 2018–2020 mu vrátila možnost funkčního využití.

Elektrické podniky hl. m. Prahy zajišťovaly mnoho důležitých funkcí pro život moderního velkoměsta: distribuci energií, veřejné osvětlení i hromadnou dopravu. Jejich velkorysá centrální budova ve funkcionalistickém stylu podle návrhu Adolfa Benše a Josefa Kříže byla postavena mezi lety 1930–1935. Od roku 1958 je objekt zapsán jako nemovitá kulturní památka.

Rozsáhlé obnově předcházela dlouholetá systematická příprava včetně stavebnětechnického a tepelně izolačního průzkumu. Hlavní

část stavebních prací se soustředila do let 2018–2020. Stavba byla navržena jako železobetonový skelet s pilíři založenými přímo na skále. Nejprve bylo nutné zpevnit paty základových sloupů v suterénu. Obvodový plášť byl zateplen v tloušťce 6 cm, dnes již ikonický krémově bílý keramický obklad fasád z větší části nahradila věrná replika. V interiéru došlo k částečným dispozičním úpravám, ale základní řešení zůstává stále zřetelné.

Provedenou stavební obnovu lze hodnotit jako velmi úspěšnou. Nutná kompromisní řešení umožnila naplnit soudobé provozní nároky při plném zachování celkového vyznění a vnímání mimořádné funkcionalistické památky. Zde použité postupy a řešení mohou být metodickým přínosem a dobrým vzorem pro obnovu srovnatelných objektů památek 20. století, zvláště unikátního fondu architektury meziválečného období.

Obnova bašty městského opevnění v Čáslavi

VLASTNÍK, INVESTOR: Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Čáslavi

Bašta č. 8 je součástí městské fortifikace z 13.–15. století a před obnovou byla z vnitřní strany hradeb hmotově zcela pohlcena druhotnými přístavky. Po citlivém očištění a rekonstrukci bude sloužit ke komunitním aktivitám Českobratrské církve evangelické.

Po odstranění přístavek započala v roce 2018 projektová příprava, vlastní obnova jednopodlažní bašty se uskutečnila v roce 2020. Proces zahrnoval začištění kapes na vnějším plášti po trámech přistavěných staveb, došlo k otevření druhotně zazděného okenního otvoru, lokálně byly opraveny stropní konstrukce a interiérové omítky. Obnova pokračovala opravou vnitřních historických oken dle nalezeného původního křídla a obnovou klasicistní fasády. V průběhu prací byl zaznamenán archeologický nález staršího zdiva bašty, který ukazuje na původně uzavřenější půdo-

rys bašty proti pozdějšímu stavu a obecným předpokladům.

Její rehabilitovaná hmotová a materiálová podoba významně dotváří městské panorama v pohledech od Podměstského rybníka. Opravený objekt byl doplněn některými soudobými prvky, jako jsou například dveře nebo osvětlení. Ty byly záměrně zvoleny jako formálně a materiálově neutrální, aby nechaly vyznít původní historickou hodnotu stavby.

Oprava bašty má regionální a rovněž motivační význam, neboť je veřejně přístupná a mohla by inspirovat k obnově jiných památek nebo hodnotných staveb v Čáslavi. Také se může stát podnětem k obnově dalších částí městského opevnění v rukou jiných vlastníků, neboť to se dlouhodobě nachází ve špatném stavu, jak z důvodu degradace původního kamenného zdiva, tak vlivem necitlivé rekonstrukce v 70. a 80. letech 20. století.

Obnova historické radnice v Táboře

VLASTNÍK, INVESTOR: Město Tábor

Stará táborská radnice z přelomu 15. a 16. stol. patří mezi nejvýznamnější historické municipální stavby v České republice. V minulých letech se podařilo zachránit a obnovit původní podobu obou nejvýznamnějších stavebních etap tohoto objektu.

Radnici v centru Tábora lze díky monumentálnímu dvoulodnímu sálu srovnávat s novoměstskou radnicí v Praze či některými radnicemi ve Slezsku. Díky rekonstrukci z let 1876–1878 zároveň patří k významným projevům historizující architektury na jihu Čech.

Síťová klenba radničního sálu byla zhotovena roku 1514 pod vedením stavitele Wendela Roskopfa ze Zhořelce, který zde roku 1516 vytesal i rozměrný městský znak. V objektu se zachovalo jak množství stavebních konstrukcí a řemeslných prvků z doby gotiky a renesance, tak i doklady pozdějších úprav až do nynějš-

ší novogotické podoby, která byla provedena podle návrhu architekta Josefa Niklase.

V letech 2018–2020 byl obnoven vnější plášť objektu, a to včetně statického zajištění štítů, a v interiéru souběžně proběhly restaurátorské práce. V sále byla vyměněna dlažba z 20. století a rekonstruována polychromie klenebních žebor. Byly sanovány prostory pozdně gotického krovu radnice a věže, kde se podařilo obnovit hodinové ciferníky tzv. českého orloje.

Při realizaci projektu se dosáhlo několika významných objevů. V půdním prostoru byl nalezen záklopový trámový strop, který byl přenesen do galerie ve druhém podlaží. Nová zjištění v sále s žebrovou klenbou umožnila rekonstruovat její barevnost z počátku 16. století.

Revitalizace národní kulturní památky Vodní hamr v Dobřířevu

VLASTNÍK, INVESTOR: Západočeské muzeum v Plzni

Tento hamr je největší a nejvýznamnější památkou svého druhu v České republice a představuje unikát i v rámci střední Evropy. Před zásahem se nacházel v téměř havarijním stavu. Úsilím Západočeského muzea v Plzni se jej podařilo obnovit do stavu plně funkční technické památky.

Projekt byl zahájen v lednu 2016. Nejprve se podařilo objasnit stavebněhistorický vývoj objektu a při archeologickém průzkumu byly mimo jiné v interiéru objeveny pozůstatky vysoké pece na výrobu surového železa z roku 1756, jejíž poloha v rámci obce nebyla dosud známa. Pod celým objektem hamru byl zjištěn kanál, který hamr odvodňoval a pod vysokou pec přiváděl vzduch.

Veškeré strojní vybavení hamru prošlo důkladnou obnovou, zejména buchary, dmychadla, brusky a dynamo, poháněná zrevizovanou hlavní transmisí a předlohovými

transmisemi. Objekt se třemi vodními koly a čtyřmi stavítky se přiblížil stavu okolo roku 1930, kdy na hamru byla čtyři vodní kola a pět stavítek. S ohledem na vnitřní osvětlení byla nově odkryta okna a vikýře, kterými do objektu znovu prostupuje světlo. Zrestaurována byla rovněž nahřívací dvouformová pec.

Objekt se po obnově stal provozuschopnou technickou památkou z konce 19. století, která navíc získala návštěvnické zázemí a edukační program. Kováři v předváděcím pracovišti s výhni prezentují odborné i laické veřejnosti obsluhu původního strojního vybavení hamru, jako jsou buchary, kovadliny a další stroje, a popularizují tak tradici železářství a hamernictví na Rokycansku.

Obnova Schubertovy vily v Hrádku nad Nisou

VLASTNÍK, INVESTOR: Město Hrádek nad Nisou

Honosné rodinné sídlo si nechal vystavět v roce 1924 Oswald Schubert, ředitel největší hrádecké textilní továrny, podle návrhu proslulého drážďansko-liberecké kanceláře Lossow & Kühne. Dnešní obnova jí vrací jedinečnou architektonickou kvalitu.

Mohutná vila na půdorysu písmene „L“, krytá robustní mansardovou střechou, vychází z těžkých barokizujících forem, kombinovaných s neoklasicismem, který byl mezi válkami populární v německých jazykových oblastech a zdolmácněl i v severních Čechách. Ateliér Lossow & Kühne řešil velmi nápaditě zejména půdorys a vnitřní skladbu místností. Zcela mimořádná autenticita objektu dokládá vysoký obytný standard meziválečné architektury a představuje tradicionalistický protipól tehdejšího funkcionalismu. Vila také potvrzuje existenci čilých styků pohraničních oblastí s nejvýznamnějšími střeoevropskými architekty a kulturními centry.

Na návrh vlastníka, města Hrádek nad Nisou, byla budova roku 2015 prohlášena kulturní památkou. Následně bylo libereckému Projektovému ateliéru David zadáno zpracování projektové dokumentace celkové obnovy a památkové rehabilitace vily. Samotná obnova proběhla v letech 2019–2020. Na střechu se namísto plechových šablon vrátila břidlice, rozsáhlou rehabilitací prošly interiéry objektu.

Město Hrádek nad Nisou vystupovalo jak v procesu prohlášení kulturní památkou, tak při následném výběru projektanta aktivně a pozitivně. Obyvatelům města bude památka nově sloužit jako komunitní centrum.

Obnova rekreačního areálu Dachova

VLASTNÍK, INVESTOR: Město Hořice

Koupaliště a sluneční lázně Dachova jsou unikátní stavbou nedaleko Hořic. Dominantou areálu z roku 1925 je bazén a dlouhá dřevěná budova na kamenné podezdívce. Vzhledem k dřívější ne zcela vhodné údržbě se již několik let schylovalo k její komplexní obnově.

Autorem areálu je architekt Karel Bachura. Hlavní pavilon o délce 92 m doplňují z obou stran dlouhé řady převlékárny a k celku náleží ještě samostatně stojící strážní domek. Pro objekt je charakteristické maximální využití dřevěných konstrukcí a použití skleněných vitráží. Výstavba koupaliště proběhla v letech 1923–1925. Celý areál je dokladem historického vývoje, způsobu životního stylu a trávení volného času od dob první republiky dodnes.

Obě stavby – centrální pavilon s převlékárnami a strážní domek – se zachovaly v původní autentické podobě. Obnova byla připravena velmi důkladně včetně mnoha průzkumných

prací, které posloužily jako podklady pro zpracování projektové dokumentace. Součástí příprav byla i podrobná inventarizace prvků, jako jsou dveře, okna, lavičky, věšáky, stolky, police, zámky ad., které byly repasovány či vyrobeny jejich kopie.

Při vlastní obnově v letech 2016–2020 se musely vyměnit shnilé a poškozené dřevěné prvky a byla obnovena střešní krytina z červených vláknocementových čtvercových šablon. Nová barevnost pláště odpovídá v zásadě dochované stávající barevnosti v odstínech bílé, červené a okrové.

Zástupce vlastníka Ing. arch. Martin Pour nejen obnovu dobře koncepčně připravil, ale shromáždili velké množství dobových fotografií, kterými je dnes možno doložit, že jedna z hlavních premis obnovy – maximální zachování autenticity původní stavby – byla splněna.

Rekonstrukce ocelového nýtovaného mostu v Poličce

VLASTNÍK, INVESTOR: Město Polička

Poličský most je kvalitním zástupcem dobové produkce přelomu 19. a 20. století, která však bohužel v současnosti mizí pro své nevyhovující parametry. V roce 2019 byl proto prohlášen za kulturní památku a v následujícím roce 2020 proběhla jeho rekonstrukce.

Byl postaven v roce 1901 jako silniční most na přímé spojnici mezi jedinou původní fortanou v městském opevnění a budovou učitelského ústavu. Most je dlouhý 20 m a široký přes 4 m. Podle firemního štítku ho vyrobila Pražská mostárna, filiálka První česko-moravské továrny na stroje v Praze (pozdější ČKD). Stal se významným urbanistickým prvkem a milníkem rozvoje města na začátku 20. století.

Před rekonstrukcí se nacházel ve špatném technickém stavu. Ocelové části silně korodovaly, docházelo k poruchám vozovky. V rámci oprav proto proběhlo nejen statické zajištění mostu, ale také oprava a výměna degrado-

vaných částí, asfaltový povrch byl nahrazen dubovými hranoly. Byly opraveny i poškozené kamenné zdi pilířů, staticky zajištěny a hloubkově přespárovány. Ocelová konstrukce dostala ochranný nátěr. Znovuotvření opraveného mostu se odehrálo 120 let od jeho osazení.

Důvodem k nominaci je nejen kvalitně a rychle provedená rekonstrukce, ale také samotný přístup města k technické stavbě, kdy z vlastní iniciativy město kvůli záchraně mostu podalo návrh na zařazení stavby na seznam kulturních památek a upřednostnilo rekonstrukci stavební památky před zbouráním a nahrazením novým mostem. Město respektuje význam mostu jako dokladu moderní historie i jako významný urbanistický prvek.

Obnova venkovské synagogy v Polci

VLASTNÍK, INVESTOR: Federace židovských obcí v ČR

Synagoga v Polci u Jemnice z roku 1759 představuje jedinečný příklad venkovské barokní synagogy, jaký není jinde v České republice doložen či zachován. V průběhu 20. století nesloužila svému původnímu účelu a nakonec objekt takřka v zapomnění chátral, vlivem čehož přežil do dnešních dnů.

Objekt má charakter přízemní halové stavby téměř čtvercového půdorysu s trojúhelným zakřiveným štítem. Je součástí urbanistického komplexu dodnes stojící Židovské ulice, vystavené během nuceného přesídlení polických Židů v 18. století. Památková hodnota objektu je značná, většina srovnatelných staveb byla dávno zásadně přestavěna či zbořena.

Svému účelu tedy synagoga sloužila do počátku 20. století, poté ji obec prodala a roku 1919 se stala majetkem místní Jednoty sokolské. Tento stav přetrvával do nedávna. V roce 2003 ji získala Federace židovských obcí v ČR a po-

stupně zajistila všechny náležitosti potřebné pro obnovu – mj. archeologický, restaurátorský a stavebněhistorický průzkum. Samotná stavební obnova započala v roce 2012 s vybraným dodavatelem – firmou Stavební huť Slavonice.

Kromě záchrany samotné stavební substance stavby, která byla ohrožována zejména zvýšenou vlhkostí, byla v interiéru restaurována a z velké části rekonstruována výzdoba nástěnnými malbami a štukovým dekorem. Nález zbytků základu centrálního řečniště ve vrstvě historické podlahy umožnil její rekonstrukci, podobně podle nálezů kamenných patek sloupů bylo možno rekonstruovat ženskou galerii v podobě blížící se původní.

Federaci židovských obcí v ČR se podařilo unikátní venkovskou synagogu památkově obnovit v původním výrazu. Náznaková interiérová instalace a malá expozice informují o historii místní židovské komunity.

Obnova jídelny Libušín po rozsáhlém požáru

VLASTNÍK, INVESTOR: Národní muzeum v přírodě

Jídelnu Libušín, která je součástí areálu národní kulturní památky Pustevny, fatálně poškodil v březnu 2014 požár. Za průběžných průzkumů torza a doplňujících nálezů z dobových fotografií se podařilo roubenou stavbu obnovit jedinečným způsobem, který nemá v Evropě obdobu.

Jídelna Libušín z let 1897–1899 je mistrovským dílem mladého architekta Dušana Samo Jurkoviče. Ten se inspiroval tradiční roubenou architekturou Valašska a začlenil do ní osobité a originální detaily obohacené secesní barevností. Výmalbu objektu realizoval akademický malíř Karel Štapfer podle návrhů Mikoláše Alše.

Obnova po požáru trvala téměř šest let a probíhala formou vědecké rekonstrukce jako věrná řemeslná kopie za pomoci tradičních tesařských postupů a za použití stejného materiálu – masivního jedlového dřeva. Libušín byl obnoven ke stavu z roku 1925, interiéru jídelny je kopii

Jurkovičova díla z roku 1899 a malířská výzdoba byla restaurována dle návrhů Mikoláše Alše. Jídelna Libušín získala zpět svou barevnost a výraz z přelomu 19. a 20. století, současná generace ji v této podobě může ocenit až nyní. S ohledem na současnou legislativu bylo nutné do objektu umístit nové technologie, zejména hasicí a bezpečnostní systémy. Technologie jsou začleněny tak, aby nenarušily dojem z architektury. Naprosto přesnou kopii původní stavby proto nelze dnes realizovat. Nicméně i v dnešních podmínkách lze památku obnovit do stavu, ze kterého je dobový duch i charakter stavby stále jasně čitelný.

Rozsah a materiálové provedení obnovy si vyžádaly nadstandardní přístup všech zúčastněných subjektů, permanentní koordinaci navazujících profesí a ochotu řešit aktuální změny, které byly výsledkem průběžně neustále doplňovaného průzkumu torza.

Revitalizace konkatedrály Nanebevzetí Panny Marie v Opavě

VLASTNÍK, INVESTOR: Římskokatolická farnost
Panny Marie Opava

Monumentální gotická cihelná stavba ze 14. století prošla v letech 2019–2020 náročnou obnovou. Na základě nově provedených průzkumů byl objekt za spolupráce odborníků a zástupců nejrůznějších řemesel očištěn a kompletně revitalizován.

Rekonstrukce spočívala v konzervaci a restaurování cihlové fasády a obnově barokně upraveného interiéru bez mobiliáře. Cihly pokryla v minulých desetiletích křusta z průmyslových exhalací, podobně na tom byly i kamenné prvky fasády. Spodní stavba kostela vykazovala zvýšenou vlhkost. Elektroinstalace z 50. let minulého století se nacházela v havarijním stavu. Interiér byl v 70. letech vymalován v nevhodné ahistorické barevnosti, stav dřevěných hlavic na pilířích byl havarijný, části opadávaly. V letech 2005–2010 musela být staticky zajištěna věž, obnovena střecha a položena nová krytina.

Kompletní revitalizace byla zahájena na jaře roku 2019. Stavbu pokrylo v interiéru i z vnějšku celoplošné lešení pro realizaci nejrůznějších průzkumných aktivit. Výsledky pak byly zohledněny při dalším postupu prací.

Provedena byla celková restaurátorská obnova pláště, obnova okenních a dveřních výplní, rekonstrukce elektroinstalace, obnova povrchů interiéru. Na základě nalezených fragmentů restaurátoři ošetřili a následně obnovili povrchovou úpravu gotických žeber. Podrobný restaurátorský průzkum předcházel i úpravě barevnosti v interiéru, kde byly použity vápenné nátěry. Konkatedrála Nanebevzetí Panny Marie je příkladem zdařilé a komplexní obnovy za výjimečné spolupráce odborníků mnoha oborů.

RESTAUROVÁNÍ PAMÁTKY

1. Restaurování interiéru kostela Nejsvětějšího Jména Ježíš v Lánech

Nominuje: NPÚ, ÚOP středních Čech v Praze,
za Středočeský kraj
Nominace: Správa Pražského hradu,
zastoupená ředitelem Ivem Velíškem

2. Odkryv a restaurování nástěnných maleb
v kostele sv. Mikuláše v Nepomyšli | Nominuje:
NPÚ, ÚOP v Ústí nad Labem, za Ústecký kraj
Nominace: Městys Nepomyšl, zastoupený starostou
Josefem Lněničkem

3. Restaurování obrazu Nanebevzetí Panny Marie z kostela sv. Vavřince ve Vysokém Mýtě

Nominuje: NPÚ, ÚOP v Pardubicích,
za Pardubický kraj
Nominace: Mga. Jakub Hamsík, Mga. Jáchym Krejča
a ak. mal. Eva Skarolková

4. Restaurování uměleckých děl a prvků v areálu baziliky na Svatém Kopečku

Nominuje: NPÚ, ÚOP v Olomouci, za Olomoucký kraj
Nominace: Královská kanonie premonstrátů
na Strahově, zastoupená bibliotekářem strahovské
knihovny Evermodem Gejzou Šidlovským

Restaurování interiéru kostela Nejsvětějšího Jména Ježíš v Lánech

VLASTNÍK, INVESTOR: Česká republika,
Správa Pražského hradu

Na sklonku roku 2019 započala komplexní oprava interiéru zámeckého kostela v Lánech. Inicivovala ji Správa Pražského hradu, pod niž kostel coby součást letního prezidentského sídla spadá. Tým restaurátorů a památkářů vrátil na velmi vysoké odborné úrovni původní vzhled baroknímu mobiliáři i novějším vitrážím a svítílnám.

Kostel byl původně zámeckou kaplí, kterou navrhl barokní stavitel František Ignác Prée. Po roce 1748 byla kaple připojena k budově zámku patřícího Valdštejnům. Jednotné barokní vybavení interiéru zhotovili přední doboví sochaři a umělci řemeslníci. Na konci 19. století byl doplněn vitrážemi a ve 20. letech 20. století v rámci budování letního sídla pro prezidenta T. G. Masaryka pak vznikl soubor pseudobarokních svítidel.

Před aktuální opravou byl kostel zašlý a zanedbaný, hlavní oltář a dřevěné zabudované

konstrukce v interiéru byly povrchově degradované, napadené červotočem, místy nahnilé v souvislosti se zvýšenou vlhkostí interiéru. V rámci komplexní opravy interiéru se pozornost restaurátorů zaměřila zejména na hlavní oltář, dva boční oltáře sv. Rodiny a sv. Norberta, litinové sochy kříže s Kristem, plastiky a kazaletnu. Mobilii, který bylo možno demontovat, odvezli k sanaci ozářením na specializovaném pracovišti, nedemontovatelné části ošetřili na místě pomocí insekticidů. Kromě toho byla provedena kompletní barevná rekonstrukce stěn vápennými barvami v odstínu světle okrově růžové, doložené odborným průzkumem. Pěči byl podroben i soubor okenních vitráží, pseudobarokní svítidla a varhany.

Restaurování lánského kostela proběhlo na špičkové odborné úrovni s využitím nejmodernějších technologií a vrátilo bohatému baroknímu interiéru původní podobu.

Odkryv a restaurování nástěnných maleb v kostele sv. Mikuláše v Nepomyšli

VLASTNÍK, INVESTOR: Městys Nepomyšl

Kostel sv. Mikuláše se díky restaurátorskému zásahu v roce 2020 zařadil mezi nejvýznamnější památky podhůří Doupovských hor. Oblast byla výrazně postižena devastací kulturního dědictví vlivem přítomnosti vojenského výcvikového tábora, o to cennější je zachování každé zdejší památky.

Objekt kostela byl staticky narušen a desetiletí chátral. Již při jeho předchozí stavební obnově byly odhaleny rozsáhlé pozdně středověké omítkové a malířsky pojednané vrstvy provedené v jedné vrstvě na vápenném nátěru. Po náročném odkryvu, odstranění nevhodně vedené elektroinstalace, konsolidaci a vytmelení defektů následovalo v roce 2020 dočištění a retuše vrstvy pozdně gotických nástěnných maleb. Lokálně byly přiznány fragmenty barokní dekorativní vrstvy. Odhalené výjevy se vztahují především k christologickému pašijovému cyklu, výjevu Umučení 10 000 křes-

fanských rytířů, boje sv. Jiří s drakem a monumentální postavě sv. Kryštofa s Ježíškem s poustevníkem v pozadí. Pocházejí z období po polovině 15. století.

Restaurování interiéru přispěla k odhalení dosud neznámé pozdně gotické malířské výzdoby nadregionálního významu, navíc nepostížené mladšími přemalbami. Městys Nepomyšl provedl pečlivou obnovu a prezentaci souboru maleb bez státních subvencí z vlastního rozpočtu a výsledek přispěje k atraktivitě kostela. Restauovaná malířská výzdoba je mj. také důležitým dokladem poznání stavebního vývoje památky, neboť výskyt nástěnných maleb a souvisejících historických omítek dokládá existenci kostela v dnešním půdorysném rozsahu již ve středověku.

Restaurování obrazu Nanebevzetí Panny Marie z kostela sv. Vavřince ve Vysokém Mýtě

VLASTNÍK, INVESTOR: Římskokatolická farnost – děkanství Vysoké Mýto

V letech 2019–2020 provedl tým restaurátorů náročnou obnovu rozměrného oltářního plátna Nanebevzetí Panny Marie. Přednímu dílu českého barokního malířství, poškozenu pozdějšími zásahy, vrátili pomocí moderních restaurátorských metod podobu co nejbližší původnímu autorskému záměru.

Památka prvotřídní kvality je dílem Petra Brandla, nejvýznamnějšího malíře českého baroka, signovaná a datovaná do roku 1728. Dílo o úctyhodných rozměrech cca 7 × 3 m patří k největším obrazům tohoto mistra. Představuje výjev dvanácti apoštolů v údivu nad prázdným hrobem, v horní části je zachyceno záračné vnesení P. Marie skupinou andělů na nebesa.

Dílo prošlo v minulosti několika opravami, bylo adjustováno na nové plátno a lokálně přemalováno. Barevnost obrazu byla před restaurováním zkreslena zežloutlými laky a či-

stelnost výjevu ztlumily letité nečistoty. V některých partiích byla malba uvolněná a hrozilo její odpadnutí, někde se tak již stalo. Tmely z poslední opravy byly na mnoha místech degradované a předchozí retuše byly ztmavlé.

Restaurátorského zásahu se ujal tým tří odborníků, kterým se podařilo obraz vyčistit a odstranit z něj dožilé opravy. Po transportu do restaurátorského ateliéru byl proveden UV a IR průzkum a rovněž průzkum chemicko-technologický. Poté se přistoupilo k tmelení, retušování a lakování. Dílo bylo osazeno zpět na hlavní oltář a upevněno s použitím dochovaných kotvicích prvků. Kvalitně odvedená restaurátorská práce přispěla k prezentaci této výjimečné památky v podobě co nejbližší původnímu autorskému záměru.

Restaurování uměleckých děl a prvků v areálu baziliky na Svatém Kopečku

VLASTNÍK, INVESTOR: Královská kanonie premonstrátů na Strahově

Bazilika Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku u Olomouce patří k nejvýznamnějším sakrálním stavbám na Moravě a spolu se Svatými schody a sochařskou výzdobou poutnického areálu tvoří unikátní soubor barokního umění. Interdisciplinární tým předních odborníků v posledních třech letech podrobil tento soubor komplexní restaurátorské péči mimořádného rozsahu.

Bazilika minor na Svatém Kopečku byla vybudována v letech 1669–1679 podle plánů připisovaných významnému architektovi G. P. Tencalloví. Připojená reprezentativní křídlá jsou z roku 1714 a v letech 1721–1732 pak pod vedením italského sochaře a štukatéra Baldassara Fontany vznikl bohatý vrcholně barokní interiér. Součástí areálu se staly rovněž Svaté schody a exteriérová sochařská výzdoba včetně sochy sv. Norberta na hlavním nádvoří.

Cílem restaurování byla především celková rehabilitace interiéru baziliky. První etapa restaurátorských prací proběhla v letech 2007–2009, v loňském roce byla oprava baziliky z podstatné části dokončena a s ní i restaurování reprezentačních sálů, Svatých schodů, hlavního nádvoří se sochou sv. Norberta a dalších prostor areálu.

Průzkumné a restaurátorské práce přinesly četné nové poznatky o původní podobě jednotlivých uměleckých a uměleckořemeslných děl. Úsilí odborníků vedlo nejen k záchraně či k zachování řady cenných prvků a děl, ale také k estetickému zhodnocení barokních interiérů památky. Řada doposud nepřístupných prostorů bude využita a znovu zpřístupněna veřejnosti. Jako největší přínos se však jeví, že restaurátorské obnově byly podrobeny i ty části památky, které nebyly mnohá desetiletí opravovány nebo je předchozí zásahy znehodnotily.

PAMÁTKOVÁ KONVERZE

1. Konverze provozovny bývalého železářství „Koula a syn“ v Praze

Nominuje: NPÚ, ÚOP v Praze, za hl. m. Prahu
Nominace: Merlot d'Or, s. r. o., zastoupený
Mgr. Dianou Sixtovou

2. Konverze měšťanského domu čp. 105 v Třeboni | Nominuje: NPÚ,

ÚOP v Českých Budějovicích, za Jihočeský kraj
Nominace: Ing. Alexander Korb a architektonické
studio LABOR 13, s. r. o., zastoupené
Ing. arch. Danielem Domínem

3. Konverze keramické továrny Kocanda v Kravsku | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Brně,

za Jihomoravský kraj
Nominace: manželé Ludmila a Jan Zmekovi

Konverze provozovny bývalého železářství „Koula a syn“ v Praze

VLASTNÍK, INVESTOR: Hlavní město Praha (vlastník),
Merlot d'Or, s. r. o. (investor)

Provozovna někdejšího železářství firmy „Koula a syn“ prošla na přelomu let 2019 a 2020, více než tři čtvrté století od svého zřízení, celkovou obnovou. Intaktně dochovaný interiér obchodu se podařilo rehabilitovat a začlenit do koncepce prodejny nového nájemce, vinařské firmy.

Zařízení původního železářského krámu v pražské Dušní ulici, se skladovým zázemím a kanceláří, pochází z roku 1937 a představuje unikátní příklad dobře zachovaného původního interiéru, jenž sloužil svému účelu až do počátku 21. století téměř beze změn.

Tým odborníků stál před nelehkým úkolem zachovat původní zařízení železářské prodejny, a přitom prostor vhodně přizpůsobit novému účelu vinotéky a banky vín s možností pořádání komorní společenské akce. Interiér se nacházel v dobrém stavu, avšak nesl stopy sedmi desetiletí užívání a podepsala se

na něm také následná odstávka bez provozu a údržby, která trvala do roku 2019. Některé již nevyhovující prvky, jako např. točité litinové schodiště, byly vhodně přemístěny formou „architektonické expozice“ a v místě nahrazeny prvky novými. Všechny mobiliární součásti prošly pečlivým restaurováním, přičemž jim byla ponechána patina mnohaletého provozu. Interiér následně vhodně doplnily střídme architektonické prvky odpovídající soudobým požadavkům.

Nájemce-stavebník projevil mimořádný cit pro jedinečnou hodnotu obchodu a podařilo se mu zachovat i četné dochované detaily, které pod památkovou ochranu nespádají. Nové zásahy neubraly celku na výrazu ani autentičnosti, přitom byla zachována dokumentační hodnota jednoho z nepočtených památkově chráněných vnitřních zařízení dokládajících úroveň dobového řemesla.

Konverze měšťanského domu čp. 105 v Třeboni

VLASTNÍK, INVESTOR: Ing. Alexander Korb

V roce 2020 byla dokončena obnova a funkční proměna měšťanského domu na Masarykově náměstí v Třeboni. Vlastníci se ve spolupráci s architekty studia LABOR 13, s. r. o., podařilo skloubit historické hodnoty domu s nekontrastními prvky současné architektury a designu. Dům nyní slouží jako víceúčelový objekt s galerií a malou scénou.

Barokně a klasicistně upravený měšťanský dům z druhé poloviny 16. století restituovala rodina investora počátkem 90. let. Nacházel se ve značně zanedbaném stavu, bez většiny původního vybavení a interiérových prvků. Vlastník se rozhodl objekt opravit a přeměnit na sídlo soukromé kulturní a umělecké organizace. Podkroví hlavního objektu bylo využito pro galerii a v zadním objektu vznikl malý divadelní prostor s hledištěm ve dvoře.

Na počátku proběhl pečlivý stavebněhistorický průzkum a všechny následné práce

se odehrávaly v úzké spolupráci s památkáři a s respektem k historickým hodnotám objektu. Některé prvky, například štukový strop, zdobné zábradlí schodiště do haly, kovaná mříž, kamenná ostění či barokní dveře, vyžadovaly restaurátorský zásah. V půdním prostoru, který slouží potřebám galerie, byl ponechán původní krov posílený vložením nových krokví. Zadní klasicistní stavení nově slouží jako divadelní či hudební scéna. Mezi zvlášť vydařenými novými vstupy lze jmenovat pohledově upozaděnou jevištní techniku nebo vrata umožňující uzavírání krytého jeviště se zákulisím.

Díky citlivému přístupu vlastníka i projektové přípravě se podařilo docílit zdařilé konverze historického domu, aniž by byla potlačena jeho památková podstata.

Konverze keramické továrny Kocanda v Kravsku

VLASTNÍK, INVESTOR: ITVV, s. r. o.

Areál bývalé keramičky v obci Kravsko se před proměnou nacházel v dezolátním stavu. Noví vlastníci se jej však rozhodli zachránit a ve spolupráci s architekty ateliéru ORA se jim podařilo velmi zdařile skloubit historický odkaz kulturního dědictví s prvky kultivované současné architektury a také se současným využitím a mezi lety 2017–2020 se soubor průmyslových a obytných budov proměnil na penzion a dějiště společenských akcí.

Keramička v sobě spojuje památku umělecko-historickou i technickou. Její historie sahá až do středověku, kdy hlavní budova sloužila jako zájezdní hostinec. Založení keramičky se datuje rokem 1823. Na přelomu 19. a 20. století se areál rozšířil o průmyslové stavby. Po zrušení výroby celý areál dlouho chátral a v nedávné době mu dokonce hrozil zánik.

Mimořádně náročná konverze spojená s celkovou rekonstrukcí probíhala v jednotlivých

etapách. Byly přitom opraveny střechy, obnoveny stropy, obvodové zdivo a upravena dispozice. Dále byly repasovány historické podlahy, nevhodný beton nahradila dlažba či dřevěná podlaha, následovala oprava omítek a obnova torzálně dochované štukové výzdoby průčelí. Podle jediného dochovaného historického okna byla vyrobena nová, jež nahradila nevhodná novodobá okna. Veškeré zachované historické prvky interiéru prošly repasí. Areál byl také vhodně doplněn parkovou úpravou vytvářející harmonicky působící veřejný prostor.

Obnova a konverze areálu bývalé keramičky je mimořádně zdařilým a příkladným počinem jak na poli památkové péče, tak na poli konverze industriální architektury, a to nejen v rámci regionu. Investor, společnost manželů Zmekových, prokázal vysoké nasazení a smysl pro zachování historie i genia loci.

OBJEV, NÁLEZ ROKU

1. Objev a restaurování nástropní malby na zámku v Horažďovicích

| Nominuje: NPÚ, ÚOP v Plzni, za Plzeňský kraj
Nominace: MgA. Jindřich Šlechta

2. Nález středověkých stavebních konstrukcí topenišť v klášteře na Velehradě

Nominuje: NPÚ, ÚOP v Kroměříži, za Zlínský kraj
Nominace: Arcibiskupství olomoucké, zastoupené Ing. Pavlem Vostálem, a společnost SEADD, s. r. o., zastoupená Ing. arch. Šárkou Brantalovou

3. Objev neznámých částí románského ústupkového portálu v kostele ve Starém Městě u Bruntálu

| Nominuje: NPÚ, ÚOP v Ostravě, za Moravskoslezský kraj
Nominace: Biskupství ostravsko-opavské, zastoupené Ing. Mgr. Miroslavem Příkrylem, a Art Consultancy, s. r. o., zastoupená MgA. Tomášem Skalíkem

Objev a restaurování nástropní malby na zámku v Horažďovicích

VLASTNÍK, INVESTOR: Město Horažďovice

Původně hrad z 13. století přestavěný na renesanční zámek možná skrývá ještě mnohá překvapení. Jedno z nich vyšlo na světlo v loňském roce. Před poměrně běžnou obnovou výmalby interiérů byl proveden průzkum a ukázalo se, že jedna z místností skrývá pod bílým nátěrem stropu rozsáhlou barokní fresku.

V rámci příprav výmalby interiérů zámku v Horažďovicích provedl v roce 2019 restaurátor Jindřich Šlechta stratigrafický průzkum omítek a nátěrů a odhalil figurální nástropní malbu v prvním patře nárožní věže. V roce 2020 byla malba, skrytá pod souvrstvím nátěrů, odhalena. Objevila se barokní malba inspirovaná Ovidiovými Metamorfózami s vyobrazením scény Merkura a Hersé. Byla vytvořena pravděpodobně během stavebních aktivit v době od 80. let 17. stol. do počátku 18. stol. Dílo bylo vytvořeno technikou fresco secco neznámým

autorem podle grafické předlohy od Hendrika Goltziuse, již se autor do detailu držel.

Vinou nevhodné konstrukce stropu se v omítkce propisuje množství trhlin, a v minulosti proto docházelo k poškození malby. Další poškození způsobilo novodobé vedení elektroinstalace. Během restaurování bylo dbáno na citlivé zapojení retuší do originálu a díky dohledané grafické předloze mohly být chybějící části rekonstruovány.

Nález barokní malby na zámku v Horažďovicích je významný nejen samotnou skutečností nálezu kvalitního díla, ale i vazbou malby na konkrétního aristokratického objednavatele, jednoho z předních českých šlechticů své doby, Václava Vojtěcha ze Šternberka. Důležitý je i identifikace předlohy, podle které byla malba vytvořena. Není vyloučeno, že je součástí rozsáhlejšího cyklu, který se ještě na zámku skrývá pod pozdějšími přemalbami.

Během revitalizace části prostor barokního kláštera na Velehradě, ve kterých se v současné době nachází gymnázium, našli archeologové pozůstatky středověkých stavebních konstrukcí. Ty odkazují k původnímu cisterciáckému klášteru z druhé poloviny 13. století.

Barokní klášter na Velehradě vznikl přestavbou staršího kláštera. Současné archeologické nálezy pomáhají vytvořit si přesnější představu o jeho dřívější podobě. Základy obvodového zdiva středověkého refektáře například nasvědčují předpokládanému dvoulodnímu prostoru. Také byly objeveny pozůstatky topeniště středověkého kalfaktoria s cihelnou podlahou a dochovanou částí cihlové klenby topeniště, pozůstatky základového a nadzemního zdiva křídla konvršů a fragmenty podlahy. Zvláště výjimečným nálezem byly pozůstatky topeniště středověké černé klášterní kuchyně.

Nález středověkých stavebních konstrukcí topenišť v klášteře na Velehradě

VLASTNÍK, INVESTOR: Arcibiskupství olomoucké

Měla půdorys přibližně 4 × 4,6 m vymezený čtyřmi základy, k nimž se dochovaly tři rohové patky.

Prvotní záměr investora předpokládal rekonstrukci kuchyně gymnázia, vytvoření jejího zázemí a nové využití suterénních prostor pro provozní a technické účely. S ohledem na unikátní archeologické objevy se ale rozhodl původní záměr přehodnotit. Zvláště odkryv základů a kamenných patek cisterciácké kuchyně znamenal vážnou kolizi s původním projektem. Díky velkému úsilí nominovaných a podpoře vlastníka mohlo dojít k náročným změnám probíhající stavby, byl upraven projekt a také dotační titul IROP. Revidovaný projekt umožnil vybudovat v suterénu prohlídkovou trasu seznamující veřejnost se stavebním vývojem kláštera.

Objev neznámých částí románského ústupkového portálu v kostele ve Starém Městě u Bruntálu

VLASTNÍK, INVESTOR: Římskokatolická farnost Bruntál a Biskupství ostravsko-opavské

Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie ve Starém Městě u Bruntálu poutá pozornost badatelů již sto let. Delší historii stavby se strohou raně klasicistní podobou prozrazuje především část románského portálu v podvěží, který byl ovšem zakryt mnoha vrstvami nátěrů a přístavbou barokní věže. Průkazné doklady odborníci získali až v roce 2020.

V letech 2019 a 2020 prošel kostel a jeho areál významnou stavební obnovou. V průběhu restaurátorských prací vedených MgA. Tomášem Skalíkem byla pod podlahou druhého podlaží věže nalezena doposud neznámá horní část archivolty, další části byly zjištěny sondami provedenými do zdiva podvěží a také archeologicky pod jeho podlahou. Uvedené objevy umožnily rekonstrukci kamenického díla, které se tímto zařadilo k největším a nejnáročněji komponovaným pozdně románským portálům v českých zemích.

Díky nasazení moderních digitálních zobrazovacích a dokumentačních metod se podařilo tuto památku poměrně komplexním způsobem prozkoumat. Portál je datován přibližně mezi léta 1230 a 1240. Nové poznatky ve spojení s dřívějšími průzkumy umožňují rekonstruovat kostel jako románskou trojlodní baziliku s chórem, který je ukončen apsidou, a před ním situovanou příčnou lodí s apsidami. Baziliku je tak možné přiřadit ke skupině raných městských kostelů, jež vznikaly ve významných středoevropských městech napojených na těžbu drahých kovů a obchodní trasy. Není pochyb, že výjimečná stavba je úzce spojena se založením a rozvojem Bruntálu jako nejstaršího institucionálního města v českých zemích.

PREZENTACE A POPULARIZACE

1. Veřejné dílny historických řemesel

v Chebu | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Lokti, za Karlovarský kraj
Nominace: Město Cheb, zastoupené starostou Mgr. Antonínem Jalovcem

2. Jizerskohorské technické muzeum

v Bílém Potoce | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Liberci, za Liberecký kraj
Nominace: Pavel Šercl

3. Nové lapidárium na zámku v Oslavanech

Nominuje: NPÚ, ÚOP v Brně, za Jihomoravský kraj
Nominace: Muzeum Brněnska, zastoupené Ing. ThLic. Evženem Martincem, Ph.D., MBA, a Město Oslavany, zastoupené Vitem Aldorfem

4. Výstava a kniha „o městě, krajině, umění“

Olomouce | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Olomouci, za Olomoucký kraj
Nominace: prof. PhDr. Pavel Zatloukal a Muzeum umění Olomouc, s. p. o., zastoupené Mgr. Ondřejem Zatloukalem

5. Dokumentace architektonické plastiky

s tematikou práce | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Ostravě, za Moravskoslezský kraj
Nominace: Renata Skřebská

Veřejné dílny historických řemesel v Chebu

Město Cheb uspořádalo sérii řemeslných dílen, na nichž se veřejnost včetně dětí detailně seznámila s historickými stavebními postupy. V rámci veřejných akcí od podzimu 2019 do jara 2020 vytvořili zájemci spolu s odborníky podle historických vzorů a tradičními metodami zděný přístřešek s replikou historického krovu a s chlebovou pecí.

Nejprve se veřejnost mohla účastnit tesařské dílny na náměstí Krále Jiřího z Poděbrad, jejímž výsledkem byla zmenšená kopie 700 let starého krovu františkánského kostela Zvěstování Panny Marie v Chebu (1319). Výroba a stavba repliky nejstaršího krovu na území ČR probíhala stejně jako ve středověku ve veřejném prostoru a lidé tak mohli pozorovat i vyzkoušet, jak konstrukce vzniká. Pořadatelé akce věnovali zvláštní pozornost i školním třídám.

V nedaleké komunitní zahradě byl následně postaven zděný přístřešek z druhotně použí-

tých cihel. V rozpracovaných zdech zbudoval kamnář pec s dvouplášťovou klenbou vyplněnou skleněnými střepy fungujícími jako tepelný akumulant. Pec byla omítnuta a olíčena bílým vápenným nátěrem. Byly položeny dubové pozednice a vztyčeny příčné vazby krovu, vyrobené na náměstí. Omítky, které jsou replikou omítek z počátku 14. století, byly naneseny během veřejné omítkové dílny.

Město Cheb umožnilo provést stavbu netradičním způsobem za účasti odborníků z různých oborů. Výjimečná akce zapadá do dlouhodobého úsilí města o zpřístupnění a prezentaci kulturního dědictví široké veřejnosti. Vynikající řemeslné provedení celé stavby založené na vědeckém poznání originálních vzorů z ní dělá památkovou učebnicí historických řemesel, jejichž kvalitu a dosažené výsledky bude možné dále sledovat a hodnotit v rámci vědeckého poznávání.

Jizerskohorské technické muzeum v Bílém Potoce

V budově bývalé odpadní přádelny Karl Bienert jr. vzniklo a stále se rozrůstá Jizerskohorské technické muzeum. Výjimečně zachovaný tovární areál obsahuje řadu autentických konstrukcí a zařízení z druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století. Vedle dřívějších expozic energetiky a letectví byla v roce 2020 dokončena expozice zaměřená na textilní výrobu a také rekonstrukce vstupního objektu se zázemím pro návštěvníky.

Textilní továrnu, jejíž počátky sahají do roku 1852, zakoupil Pavel Šercl v roce 2002. Inicialoval prohlášení celého komplexu kulturní památkou a v roce 2011 přistoupil k jeho postupné rehabilitaci. Kromě výrobní činnosti slouží také jako Jizerskohorské technické muzeum.

Areál dodnes obsahuje řadu autentických konstrukcí a zařízení z druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století. Současný vzhled je dán zejména přestavbou z roku 1913 od

architekta Heinricha Ziegera. Budovy mají dochováno typické konstrukční řešení s železobetonovým skeletem a jejich rozmístění i půdorys se nezměnily od doby založení přádelny.

V nejvyšší patře hlavní budovy se nachází expozice textilních strojů, včetně rozsáhlé soukromé sbírky šicích strojů. Jsou zde rovněž relikty z okolních aplanovaných průmyslových areálů. Stavební obnova probíhá striktně dle dochované původní dokumentace a v úzké spolupráci s odborníky. To je také případ rehabilitace vstupního objektu, navráceného do stavu po dostavbě.

Všemi prostory muzea prostupuje duch „posledního pracovního dne“, dodávající muzeu a zároveň kulturní památce uvěřitelného ducha syrové autenticity. V areálu se koná řada doprovodných a kulturních programů. Památkový a edukativní potenciál objektu je mimořádně vysoký.

Nové lapidárium na zámku v Oslavanech

Oslavanský zámek je architektonický komplex s bohatou historií. V jeho suterénních prostorech byla v roce 2020 vybudována expozice, která představuje cenný soubor fragmentů staveb, náhrobků a dalších kamenných artefaktů z období středověku až po 19. století. Současně se tímto způsobem podařilo otevřít další část zámku veřejnosti.

Soubor zámeckých budov vznikl rozšířením původního kláštera cisterciáků založeného okolo roku 1225. Současná podoba areálu je výsledkem především výrazných renesančních přestaveb v 16. století i pozdějších úprav. Od roku 1993 je areál ve vlastnictví města Oslavy a probíhá jeho postupná obnova.

Stálá expozice architektonických článků – Lapidárium Muzea v Ivančicích – je umístěna v části suterénních prostor jižního křídla zámku. Její součástí je například kamenná křtitelnice z kostela sv. Petra a Pavla, kamenné prvky

zejména z ivančických historických domů, ale i náhrobky měšťanů či fragment pranýřového sloupu z ivančického náměstí.

Přístup k obnově byl přiměřeně citlivý. Nevyužívané prostory prošly rekonstrukcí, při níž byly zachovány původní prvky a detaily. Celek vhodně doplnily novodobé technicistní prvky. Využití suterénních prostor pro instalaci lapidária se tak stalo mimořádně zdařilým počinem i ukázkou moderního pojetí expozice. Řešení kultivovaně souzní s výrazem prostor.

Především se však podařilo zpřístupnit další část interiéru památky a nalézt vhodné prostředí pro hodnotný a atraktivní segment sbírek ivančického muzea, obohacující kulturní nabídku regionu.

Výstava a kniha „o městě, krajině, umění“ Olomouce

Kdo chtěl poznat výtvarné, architektonické a urbanistické události v Olomouci v komplexním pojetí, měl tuto příležitost na výstavě Muzea moderního umění Olomouc, nebo se může od konce loňského roku obracet ke knize. Obě jsou výsledkem soustavné odborné badatelské práce prof. Pavla Zatloukala.

Výstava *O městě, krajině, umění / Olomouc 1919–1989* i kniha *Meditace o městě, krajině, umění / Olomouc 1919–1989* byly věnovány shodnému tématu: urbanistickému, architektonickému a výtvarnému dění v Olomouci v uvedených letech. Soustředily se na širší městský celek s jeho krajinným rámcem a souvisejícími přesahy do vzdálenějšího okolí.

Toto komplexní pojetí otevřelo řadu námětů, které byly ve výstavě rozděleny do sedmi základních tematických kapitol, v knize pak do sedmi časově vymezených rámců. Materiálově pestrá expozice zahrnuje výtvarná díla,

původní architektonické a urbanistické plány i modely. Kniha pak tento rámec rozšiřuje o další výtvarná díla i jednotlivosti uměleckého a kulturního vývoje.

Pro české prostředí dosud poměrně neobvyklou součástí výstavy i knihy se stala problematika vztahu Olomoučanů ke kulturnímu dědictví a přírodě, respektive příměstské krajině. Základním tendencím i významným mezníkům památkové péče v Olomouci byl věnován samostatný oddíl výstavy. Publikaci pak můžeme považovat za první syntetickou práci věnující se dějinám památkové péče v Olomouci, byť je toto téma pouze součástí širšího celku. Integrace tématu památkové péče přímo do výstavy je třeba hodnotit jako svým způsobem ojedinělou záležitost, nemající ve výstavní činnosti domácích muzeálních a galerijních institucí prozatím příliš analogií.

Dokumentace architektonické plastiky s tematikou práce

Renata Skřebská systematickým terénním a archivním výzkumem zdokumentovala architektonickou plastiku s tematikou práce v České republice. Výsledky výzkumů jsou dostupné buď jako internetová mapa, nebo jako knižní publikace ve dvou jazykových mutacích.

Výsledkem dlouholeté badatelské činnosti Renaty Skřebkové, založené na výzkumech konfrontovaných s dobovou a odbornou literaturou, je přehledová a průběžně aktualizovaná databáze dostupná ve formě elektronické mapy s odborným obsahem (Nmap). Výběrově jsou díla zastoupena v reprezentativní publikaci vydané v českém a paralelně i anglickém jazyce (*Oslava všedního dne. Architektonická plastika s atributy práce, dopravy, obchodu a peněžnictví / Celebrating the everyday. Architectural sculpture with attributes of work, transport, commerce and finance*).

Odborný obsah elektronické mapy je jednotně strukturován do hesel, obsahuje i příslušný fotografický doprovod a odkazy na památkovou ochranu a další dokumentaci. Reprezentativní výběr získaných poznatků byl následně publikován v knize v českém jazyce a její anglické mutaci. Kniha obsahuje stručný přehled vývoje, hodnocení a ikonografii architektonické plastiky s tematikou práce, místopisně řazená hesla vybraných realizací, katalog vybraných autorů a jejich děl, přehled literatury a pramenů.

Kniha i databáze současně dokládají vysokou úroveň architektonické plastiky z období 20. století, která se nachází na území České republiky.

ZÁCHRANA PAMÁTKY

1. Rekonstrukce neorenesanční vily v Roztokách u Prahy | Nominuje: NPÚ, ÚOP středních Čech v Praze, za Středočeský kraj
Nominace: Město Roztoky, zastoupené Hanou Záhorskou

2. Záchrana pozdně gotického krovu domu čp. 130 v Českém Krumlově
Nominuje: NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích, za Jihočeský kraj
Nominace: Ing. Radek Techlovský

3. Záchrana roubenky v Trnově
Nominuje: NPÚ, ÚOP v Plzni, za Plzeňský kraj
Nominace: Obec Trnová, zastoupená starostkou Petrou Šumlovovou

4. Záchrana kostela sv. Urbana v Karlových Varech | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Lokti, za Karlovarský kraj
Nominace: Spolek pro záchranu kostela sv. Urbana v Karlových Varech z. s., zastoupený Milanem Laštůvkou

5. Záchrana gotického domu v Žatci
Nominuje: NPÚ, ÚOP v Ústí nad Labem, za Ústecký kraj
Nominace: Petr Antoní, předseda Spolku Mederova domu

6. Oprava a restaurování kaple Božího hrobu v Liberci | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Liberci, za Liberecký kraj
Nominace: Město Liberec, zastoupené PhDr. Mgr. Ivanem Langrem, a společnost Aron House s. r. o., zastoupená Robertem Hesem

7. Záchrana dřevěné studny u Ostrova u Chrudimi | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Pardubicích, za Pardubický kraj
Nominace: Fakulta restaurování Univerzity Pardubice, zastoupená proděkanem Karolem Bayerem, a restaurátoři Jaroslav Alt, Jiří Hubinka a Marek Laška

8. Rekonstrukce osobní lodi Dallas
Nominuje: NPÚ, ÚOP v Brně, za Jihomoravský kraj
Nominace: Dopravní podnik města Brna, a. s., zastoupený generálním ředitelem Ing. Milošem Havránkem

9. Záchrana areálu valašské venkovské usedlosti čp. 285 v Karolince | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Kroměříži, za Zlínský kraj
Nominace: Petra Kňourková a Jaroslav Monček

Rekonstrukce neorenesanční vily v Roztokách u Prahy

VLASTNÍK, INVESTOR: Město Roztoky

V minulém roce byla dokončena rekonstrukce neorenesanční vily čp. 125 továrníka Rudolfa Haurowitze z roku 1897 ve vilové čtvrti Tiché údolí v Roztokách, která patřila k oblíbeným letním destinacím významných osobností první poloviny 20. století. Díky investorovi, městu Roztoky, se podařilo docílit příkladné rekonstrukce zcela zchátralé památky, a ta se tak může stát příkladem péče o fenomén historizujících letních rezidencí.

Vilu si nechal na pozemku bývalé vinice postavit továrník Sigmund Theodor Haurowitz, v eklektickém stylu s neorenesančními prvky ji navrhl architekt a stavitel Josef Blecha. Rodina Haurowitzů svou vilu v Roztokách obývala do roku 1940, kdy její majetek propadl německé říši. Po válce vila přešla do vlastnictví obce, byla nevhodně adaptována pro levné nájemní bydlení a bez výraznějších oprav chátrala až do neutešeného stavu před zahájením rekonstrukce.

Nejprve byly zrehabilitovány oba rizalitové štíty a na obnovený střešní plášť se vrátila i kopie hřebenového kovaného ohrazení. Z fasády byl odstraněn šedý nátěr a budova získala původní odstín pískové barvy, včetně detailů v podobě rytých architektonických prvků a rustikálního členění ploch. Byly repasovány dochované původní okenní výplně a doplněny kvalitními replikami s leptanými rostlinnými motivy. Podobně citlivě byla provedena i rekonstrukce interiéru.

Rekonstrukce vily Sigmunda Haurowitze je záslužný počín, neboť havarijní stavba bez využití byla navracena do života. Veškeré práce proběhly citlivě a kvalitně s důrazem na detail, zaniklé prvky byly obnoveny a nyní opět tvoří podstatu architektury budovy. Přízemí vily bude využito jako spolkové centrum, patro jako mateřská škola.

Záchrana pozdně gotického krovu domu čp. 130 v Českém Krumlově

VLASTNÍK, INVESTOR: Ing. Radek Techlovský

Donedávna nikdo netušil, že drobný patrový měšťanský dům v českokrumlovské Masné uličce ukrývá jednu z posledních zcela autenticky dochovaných konstrukcí pozdně gotického krovu v prostředí městské památkové rezervace. Tuto informaci přinesl až nový dendrochronologický průzkum. Vlastník na jeho základě ustoupil od původního záměru střechu kompletně nahradit novou a provedl pouze výměnu nevyhovujících částí, aniž by demontoval celek.

Domem v Masné ulici prochází hlavní městská hradba středověkého opevnění. Jádrem objektu je gotické, patrně jsou stavební úpravy renesanční a z 19. století. Od roku 2016 na objektu probíhaly průzkumné práce, které dotovaly konstrukci krovu do roku 1485.

S ohledem na stáří krovu vlastník změnil původní záměr a opravu střechy a zobytnění podkrovní se nakonec podařilo provést bez celkové

demontáže krovu, která se pro konstrukci jevila jako značně riziková. Severní stěna domu v patře byla zesílena přízdívkou, což umožnilo zachovat středověkou pozednici včetně autentického uložení krokví. Díky iniciativnímu přístupu památkářů, projektanta, vlastníka i pracovníků stavby mohly být pozednice zachovány na místě. Druhotná stojatá stolice byla nahrazena novou, vhodnější ležatou stolicí. Konzervace středověkého krovu spočívala v očištění dřeva, zpevnění jeho hmoty a ošetření proti dřevokazné hnilobě a hmyzu.

Záchrana krovu je vhodným příkladem spojení památkově šetrných přístupů s možnostmi nového funkčního využití části kulturní památky. Podařilo se tak zachránit in situ jednu z posledních autenticky dochovaných konstrukcí pozdně gotického krovu v prostředí městské památkové rezervace zařazené na Seznam památek světového kulturního dědictví.

Záchrana roubenky v Trnové

VLASTNÍK, INVESTOR: Obec Trnová

Koncem minulého roku byla dokončena první etapa rekonstrukce roubené chalupy v obci Trnová v Plzeňském kraji. Stavení ve své současné podobě ze sklonku 18. století bylo již na pokraji zániku a vlastník nedokázal zajistit opravu. Obec se proto rozhodla stavení odkoupit, aby mohla provést jeho kompletní rekonstrukci. Výsledkem je příkladem nejen precizní obnovy historické roubené konstrukce, ale rovněž osvícenosti a kulturnosti obce, jáká dnes bohužel zdaleka není samozřejmostí.

Roubené selské stavení, jehož jádro pochází již z doby kolem roku 1670, je jedním z mála dochovaných příkladů typické venkovské architektury plzeňského regionu a nadto poslední památkou v obci. Dům byl od roku 1936 neobývaný a pouze nezbytně udržovaný, takže mu hrozil v blízké době zánik.

Při postupu obnovy byly zvoleny tradiční řemeslné techniky, veškerý materiál byl ručně

otesán a veřejnost měla možnost po celou dobu sledovat postup řemeslných prací. Na konci roku 2020 bylo dokončeno zajištění zděných částí stavby a přistoupilo se k tesařským pracím. Rovněž byly obnoveny cenné truhlářské detaily a dochovaná výbava interiéru.

Příkladně zrekonstruované stavení by se mělo stát novým kulturním centrem obce a poskytnout i prostor pro činnost místních spolků. Roubený interiéru bude sloužit jako ukázka dobové kultury bydlení a pro oživení lidových tradic během roku. K tomu budou využity autentické předměty z původní domácnosti majitelů statku.

Záchrana roubenky v Trnové je příkladem akce v hodině dvanácté. Obec přišla s iniciativou záchranu památky bezprostředně ohrožené havarijním stavem, s problematickými majetkovými poměry. Obnova by nebyla možná bez starostky Petry Šumlovové.

Záchrana kostela sv. Urbana v Karlových Varech

VLASTNÍK, INVESTOR: Spolek pro záchranu kostela sv. Urbana v Karlových Varech z. s.

Spolek pro záchranu kostela sv. Urbana v Karlových Varech přijal v roce 2009 odvážené rozhodnutí. Ve stavu téměř naprosté destrukce zakoupil jeden ze dvou nejstarších kostelů na území Karlových Varů, na němž vážil mnohamilionový dluh. Přesto se Spolku podařilo kostel obnovit, přičemž se důsledně řídil principy památkové péče.

Drobný jednododný kostel shlíží z dominantního vršku v Karlových Varech – Rybářích zřejmě již od konce 13. století. Po roce 1825 poprvé čelil hrozbě zbourání, místní obyvatelé jej však proti vedení města ubránili. Církevnímu účelu přestal sloužit v roce 1905.

V období socialismu se dokonce uvažovalo o jeho zboření, před kterým kostel uchránil stavebněhistorický průzkum, jenž prokázal jeho historickou hodnotu. Stavba přesto dále chátrala, později přišla o střechu a nakonec se zřítla větší část presbytáře. Po roce 1989

byl zničený kostel navrácen církvi, ta jej však prodala místnímu podnikateli a komplikovaná vlastnická situace nadlouho zablokovala možnost záchranu.

V roce 2009 do věci vstoupil Spolek pro záchranu kostela sv. Urbana. Jeho zásluhou byly do roku 2020 dozděny veškeré zřícené konstrukce a kostel byl zastřešen a omítnut, znovu získal okenní výplně i dveře. Obnova probíhala striktně podle historické dokumentace a za použití tradičních řemeslných postupů a původních materiálů.

Záchrana kostela sv. Urbana před neodvratným zánikem je výsledkem příkladné občanské iniciativy a odvahy, rozsáhlé práce mnoha dobrovolníků, jakož i spolupráce města Karlovy Vary a církve.

Záchrana gotického domu v Žatci

VLASTNÍK, INVESTOR: Spolek Mederova domu

V uplynulém roce byla dokončena náročná rekonstrukce tzv. Mederova domu v Žatci, jedné z nejstarších místních památek s jádrem ze 14. století. Budova se v nedávné době nacházela na pokraji zániku. Pouze díky Petru Antonimu a Spolku Mederova domu se podařilo památku zachránit, a to i přesto, že v průběhu rekonstrukce se část téměř hotové stavby znovu zřítla.

Původně gotický dům čp. 102 byl barokně upraven v 18. století. Chátral od 30. let 20. století, po roce 2000 se nacházel prakticky před zánikem, kdy z jeho poměrně rozsáhlé hmoty existoval jenom suterén a část konstrukcí přízemí a prvního patra.

V roce 2016 se Petr Antoni, předseda Spolku Mederova domu, který je vlastníkem objektu, rozhodl získat finance na obnovu a navrátit domu jeho autentickou podobu. V průběhu rekonstrukce došlo k četným hodnotným

objevům, jako jsou dřevěné prvky datované do 2. poloviny 14. století, nálezy fragmentů gotických omítek s terakotovými nátěry ze 14. století, pozdně gotické dlažby nebo mince ze 16. a 17. století. V době, kdy byla celá stavba zastřešená a zdánlivě stabilizovaná, došlo v roce 2020 ke zřícení střední nosné stěny a klenby sklepa a k masivnímu propadu podlahy ve vstupní síni. I tuto havárii se podařilo sanovat a stavba byla zkolaudována v prosinci 2020.

Díky vysokému nasazení vlastníka, projektantů i realizační firmy se tak podařilo zachránit jeden z ikonických žateckých městských domů. Vlastník se rozhodl pro velmi pokorný přístup spočívající v obnově stavu, který si místní „pamatují“, a to i přesto, že památková péče nepřipustila možnost dostavby původní hmoty za pomoci soudobých postupů i materiálů. Přání vlastníka vycházelo ze sounáležitosti s místem, památkou i její historií.

Oprava a restaurování kaple Božího hrobu v Liberci

VLASTNÍK, INVESTOR: Město Liberec

Nejmladší Boží hrob na našem území se nacházel dlouhodobě v neutěšeném stavu. Doslova pět minut po dvanácté město Liberec zasáhlo a přistoupilo k náročné obnově. Nejdříve byla restaurována lucerna, dále navázaly stavební práce a obnova historické barevnosti fasád.

Kaple byla postavena v roce 1772, jejím autorem je stavitel Johann Josef Kuntze, autor řady libereckých klasicistních domů a přestavby kostela Nalezení sv. Kříže. Kaple se skládá ze dvou částí, předšíně a hrobu. Specifikem liberecké stavby bylo její situování jako samostatného objektu uprostřed města před západním průčelím kostela sv. Antonína Velikého.

V souvislosti s dramatickou proměnou města a rozvojem textilního průmyslu začala kaple překážet vzrůstajícímu provozu. Roku 1865 byla transferována, přičemž došlo k barevnému i tvarovému zjednodušení a objekt získal

vzhled odrážející vkus poloviny 19. století. Poslední celková oprava proběhla v roce 1986. Na stavu památky se podepsala nedostatečná údržba a nakonec i krádež měděných plechů ze střechy, která přispěla k havarijnímu stavu. Objekt si od římskokatolické církve pronajalo město Liberec a pustilo se do jeho záchranu. Po opravě lucerny, provedené restaurátorem Radomilem Šolcem, následovaly stavební práce, kterých se zhostila ve vzorné kvalitě místní firma Aron House dle projektu zpracovaného Martinem Volejníkem.

Kaple dokládá obtížnou situaci mnoha sakrálních staveb v pohraničí, které po roce 1945 ztratily využití v souvislosti s odsunem německého obyvatelstva a následnými společenskými změnami.

Záchrana dřevěné studny u Ostrova u Chrudimi

VLASTNÍK, INVESTOR: Východočeské muzeum
v Pardubicích, v zastoupení Pardubického kraje

Při archeologickém průzkumu u obce Ostrov, v místech výstavby rychlostní komunikace R35, byla v roce 2019 objevena čtyřboká studna zhotovená z dubového dřeva. Dendrochronologický průzkum odhalil, že studna pochází z 6. tisíciletí před naším letopočtem, a jedná se tak o nejstarší nález datované dřevěné konstrukce na světě.

Studna sestává ze čtyř rohových sloupků s podélnými drážkami, do nichž byla zapuštěna prkna v sedmi řadách nad sebou. Půdorysné rozměry studny jsou 80 × 80 cm a výška 140 cm. Odborníci nález datovali do let 5259–5256 př. n. l. Vyzvednutí studny v jednom bloku představovalo technologicky náročnou akci, jaká byla u nás uskutečněna poprvé. Ve stejné lokalitě byla nalezena i další, zatím nedatovaná dřevěná studna. Oba nálezy převzala Fakulta restaurování v Litomyšli a za pomoci nejmodernějších metod přistoupila k jejich konzervaci.

Dřevo bylo jeden rok ponořeno v konzervačním roztoku sacharózy, následně bylo vyjmuto a citlivě vysušeno v prostředí se stabilní teplotou, takže nedošlo k nežádoucím změnám dřeva. Obě studny se podařilo zachovat v takové podobě, že se stanou exponátem Východočeského muzea v Pardubicích.

Díky restaurátorům z Fakulty restaurování v Litomyšli a jejich vysoce profesionálnímu přístupu se studny mohou zařadit mezi nejvýznamnější archeologické objevy, jež se podařilo v České republice uskutečnit. Vhodně zvolenými technologickými postupy i samotným stářím objevu lze celou akci záchranu považovat za unikátní nejen v evropském, ale patrně i celosvětovém kontextu.

Rekonstrukce osobní lodi Dallas

VLASTNÍK, INVESTOR: Dopravní podnik města Brna, a. s.

K symbolům osobní dopravy na Brněnské přehradě patřila od 50. let 20. století loď s názvem Moskva, která po navázání spolupráce Brna s americkým městem v roce 1992 dostala nové jméno Dallas. Posledních deset let loď strávila kvůli špatnému technickému stavu na souši. Po prohlášení technickou památkou se hledala cesta k její záchraně.

Osobní motorovou loď postavili zaměstnanci brněnského dopravního podniku svépomocí v roce 1955. Využili k tomu dílů pro konstrukci tramvají. Loď měla od počátku elektrický pohon, který je charakteristickým znakem provozu lodí na Brněnské přehradě. Přes nezbytné modernizace lodě během let provozu zůstaly originální podoba a konstrukční řešení v podstatě nezměněny.

Loď sloužila až do roku 2011, kdy byla pro špatný technický stav vyřazena z Rejstříku plavidel Státní plavební správy a vytažena

na břeh přehrady. V roce 2013 ji Ministerstvo kultury prohlásilo kulturní památkou. V letech 2019–2020 proběhla její oprava, jež zahrnovala opravu hlavní paluby, kormidelního systému, interiéru, elektroinstalace, dnové a boční obšívky, vodotěsné přepážky, opravy požárního a drenážního systému, opravy hlavního pohonu nebo původních oken z tramvají. Prvky, které nebylo možné zachovat, byly nahrazeny novými, které se v nejvyšší možné míře podobají původním. Cílem bylo zachovat loď jako funkční součást flotily Dopravního podniku města Brna.

V létě roku 2020 loď opět vyplula na hladinu přehrady, nově s názvem Morava. Záchrana ojedinělé technické památky dokládá pestrost památkového fondu České republiky, a především um a nadšení brněnských dopraváků ve složitě době 50. let 20. století.

Záchrana areálu valašské venkovské usedlosti čp. 285 v Karolince

VLASTNÍK, INVESTOR: Petra Kňourková

Areál venkovské usedlosti čp. 285 tvoří obytná chalupa, výmink s ovčínem, chlévem a komorou pod jednou střechou, další samostatný chlév a komora. Objekt je datován do roku 1831. Areál je součástí tzv. rodového shluku Orságů ve městě Karolinka, v místní části Raťkov. Jedná se o mimořádně hodnotný soubor lidové architektury z první poloviny 19. století.

Unikátní soubor 26 roubených staveb, které se zachovaly do dnešních dnů, patřil původně jedinému valašskému rodu, rodině Orságových. Usedlost čp. 285 zakoupila jeho současná majitelka v roce 2016, kdy se celý soubor objektů nacházel v dezolátním stavu. Ihned byla zahájena rekonstrukce, která proběhla v rekordním čase. Během čtyř let došlo k citlivé opravě poškozených roubených konstrukcí, střechy pokryl nový smrkový šindel. V interiéru byly obnoveny hliněné omítky a vybu-

dována kachlová kamna. Došlo k odstranění nevhodných novodobých úprav, ale některé prvky původních přístaveb byly zachovány.

Díky velkému úsilí a iniciativě majitelky se objekty podařilo obnovit do stavu, který se velmi přibližuje jejich podobě z poloviny 19. století. Usedlost je unikátní zejména svým zasazením do souboru roubené architektury zachované in situ. Během rekonstrukce byl kladen důraz na zachování maxima autentických historických konstrukcí. Práce probíhaly dříve obvyklými řemeslnými postupy, dřevěné konstrukce roubení a krovy byly opraveny ručně, tradičními tesařskými technikami. Interiéru se vrátila autentická podoba s hliněnými omítkami. Nevhodně osazené novodobé prvky a stavební úpravy se rekonstrukcí eliminovaly a nově vkládané prvky byly citlivě navrženy tak, aby nenarušily památkovou autenticitu domu.

PŘÍKLADNÁ SPRÁVA A PREZENTACE PAMÁTKOVÝCH OBJEKTŮ

1. Zdeněk Henig

a Státní zámek Benešov nad Ploučnicí

Nominuje: NPÚ, ÚPS v Praze

2. Milan Pruner a Městský palác Tempel

v Mladé Boleslavi | Nominuje: NPÚ, ÚPS v Praze

3. Pavel Slavko a Státní hrad a zámek

Český Krumlov | Nominuje: NPÚ,

ÚPS v Českých Budějovicích

4. Jana Hildprandt-Germenisová

a zámek Blatná | Nominuje: NPÚ,

ÚPS v Českých Budějovicích

5. Jaroslav Bušta a Státní zámek Slatiňany

Nominuje: NPÚ, ÚPS v Sychrově

6. Ivana Holásková a Státní zámek Lednice

Nominuje: NPÚ, ÚPS v Kroměříži

Jana Hildprandt-Germenisová a zámek Blatná

**Jana Hildprandt-Germenisová (*1947) je potomkem starého šlechtického rodu Hildprandtů z Ottenhausenu. Na zámku v Blatné vyrůstala do roku 1951, kdy její rodina opustila Československo a usadila se v Etiopii. V polovině devadesátých let se Jana Hildprandt-Germenisová rozhodla vrátit do Čech a od roku 2014 žije opět v Blatné, kde spravuje rodinné dědictví včetně blatenské-
ho zámku, který rodině připadl v restituci.**

Blatenský zámek se jí po mnoho let daří obnovovat s respektem k jeho památkovým hodnotám, přičemž nároky památkové péče kloubí s utilitárními ohledy na využívání objektu. Paní Hildprandt-Germenisová se snaží zámek v co největší míře zpřístupnit veřejnosti a úspěšně usiluje o to, aby se opět stal přirozeným, kulturně společenským centrem města i širšího okolí. S příkladnou péčí se stará o přilehlý zámecký park a budovy v něm.

Je také prezidentkou a patřila k zakládajícím členům Asociace majitelů hradů a zámků, která zastřešuje několik desítek historických objektů patřících soukromým vlastníkům. Aktivně spolupracuje s kulturními a pamětovými institucemi v Čechách i zahraničí, poskytuje svoje know-how a zkušenosti z oblasti záchrany, oprav a údržby památky dalším soukromým vlastníkům. Působí osvětově na majitele památek a snaží se je svým dobrým příkladem inspirovat k ohleduplné péči o kulturní dědictví.

Paní Hildprandt-Germenisová si uvědomuje hodnoty svěřeného kulturního dědictví a chce jej v co nejlepším stavu předat dalším generacím. Je dobrým příkladem toho, že je možné obývat a provozovat památkový objekt, aniž by došlo k poškození jeho kulturně-historických hodnot.

OSOBNOST PAMÁTKOVÉ PÉČE

Karel Schmied | Nominuje: NPÚ, ÚOP v Lokti

Karel
Schmied

Přestože není profesí památkář, dlouholetá činnost Karla Schmieda (* 1946) na poli ochrany, obnovy a propagace chebské lidové architektury přinesla skvělé výsledky, které zaslouží ocenění.

Pan Karel Schmied se narodil v Teplicích do české rodiny místního velkostatkáře. Rodina vlastnila barokní usedlost s rozsáhlými pozemky. Jejich majetek byl po roce 1948 zabaven komunistickým režimem a rodina se z politických důvodů musela v dalších letech vícekrát stěhovat. Pan Schmied tak žil velmi často v historických objektech, např. na hradě v Hazlově. Tímto způsobem se formoval jeho hluboký vztah k historii zdejšího kraje.

Karel Schmied vystudoval Střední zemědělskou školu. V roce 1975 zakoupil chátrající hrázdný statek v Doubravě na Chebsku a vlastními silami započal s jeho postupnou obnovou. Zatímco místní lidová architektura

tehdy byla z ideologických důvodů záměrně ničena a demolována, jemu se podařilo díky studiu odborných pramenů usedlost citlivě obnovit do původní podoby. Bezprostředně po pádu komunistického režimu zpřístupnil statek veřejnosti jako muzeum chebské lidové kultury. Jednalo se o vůbec první soukromé muzeum v Československu.

Pan Schmied následně působil i jako poradce při obnově dalších lidových objektů. Zásadní byl jeho podíl na obnově statku v Doubravě, v němž vznikl hřebčín s chovem arabských koní. Poté se dlouhodobě věnoval obnově související kulturní krajiny (zaniklých cest, alejí a drobných sakrálních památek) utvářející prostředí vesnické památkové rezervace Doubrava.

Karel Schmied zásadně přispěl k uchování a propagaci souboru chebské lidové architektury, který se stal jedním z ikonických znaků širšího regionu.

hlavní mediální partneři

partneři

LASVIT

SUTNARKA

PROPAMÁTKY
PORTÁL - ČASOPIS

Vydal Národní památkový ústav, Praha 2021

Redakce: Vilém Faltýnek, Milan Kudyn, Romana Indrová Semelková

Jazyková korektura: Jana Kolářová

Design: Romana Indrová Semelková

Foto: archiv NPÚ, archiv nominovaných, archiv Ministerstva pro místní rozvoj

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV